

ਰਾਜੇਸ਼ ਬਿੰਦਲ ਅਤੇ ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੇ. ਜੇ.
ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ -ਜਵਾਬਦਾਤਾ

2013 ਦਾ CRA-D ਨੰ.299-DB

ਅਕਤੂਬਰ 11, 2017

A) ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 — ਸੈਕਸ਼ਨ 25 — ਖੁਲਾਸਾ

ਕਥਨ- ਜੇਕਰ ਕਥਿਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਸੂਲੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੋਈ ਰਿਕਵਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਭਜਨ ਕੌਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਉਰਫ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਘਾਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-14) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਘਟਨਾ. ਉਪਰੋਕਤ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

(ਪੈਰਾ 38)

B) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 —S. 157—ਕਤਲ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਪੁਲਸ ਨੇ ਉਸ ਘਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਗਲੀ 'ਚੋਂ 3 ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੁੱਕ ਲਏ, ਜਿਥੋਂ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਸੀ—ਗਲੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਰਾਇਆ ਸੀ—ਕਤਲ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਕਈ ਲੋਕ ਘਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ—ਸਿਰਫ 3 ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੈਰਾਂ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ - ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਰੀਂ ਨਿਕਲਣਗੇ - ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ - ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਗਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਘਰ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ - ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਉਂਗਲਾਂ ਦੇ

(Para
34)

ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਵਾਂਗ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਬੂਤ ਹੈ।

C) ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ, 1973— ਐੱਸ. 157— ਜਾਂਚ— ਖੂਨ ਦੇ ਗਰੁੱਪਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਦਾ ਸਬੂਤ— ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲੇਖਾਂ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੁੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਤਲ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਮਾਪ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ, ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਨਾਲ ਮੇਲ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੇਲ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 41)

D) ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 — ਐੱਸ. 106 — ਕਤਲ— ਜਦੋਂ ਇਕ ਘਰ ਵਿਚ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਚਾਰ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਗਿਆਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਠੋਸ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ 106 ਨੂੰ ਕੁਝ ਖਾਸ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਲਈ ਕੁਝ ਤੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ।

ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਦੋਸ਼ੀ।

(ਪੰ: ੪੯)

E) ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - ਐੱਸ. 120B — ਸਾਜ਼ਿਸ਼ — ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਘੱਟ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ 2014(3) SCC 401 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

(ਪੰ: ੫੪)

ਅਰੁਣ ਸਿੰਗਲਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ.

2013 ਦੇ CRA-D- No.299-DB ਅਤੇ 2013 ਦੇ CRA-D
ਨੰ.311-DB ਵਿੱਚ

(Gurjinder Singh Gill, J.)
ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਸੀ.ਐਸ.ਜਟਾਣਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ

2013 ਦੇ CRA-D ਨੰਬਰ 402-DB ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ

2013 ਦੇ CRA-D ਨੰਬਰ 343-DB ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ।

ਅੰਜੂ ਅਰੋੜਾ, ਵਧੀਕ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਪੰਜਾਬ।

ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜੇ.

(1) ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲਾਂ:

ਐੱਸ ਨੰ	ਅਪੀਲ ਦੇ ਵੇਰਵੇ	ਅਪੀਲਕਰਤਾ(ਆਂ) ਦਾ ਨਾਮ
1.	2013 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.ਡੀ-299-ਡੀ.ਬੀ	1. ਭਜਨ ਕੌਰ @ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ 2. ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ @ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ
2.	2013 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.ਡੀ-311-ਡੀ.ਬੀ	1. ਵੀਰ ਸਿੰਘ 2. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 3. ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ 4. ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ
3.	2013 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.ਡੀ-343-ਡੀ.ਬੀ	1. ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 2. ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ
4.	2013 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.ਡੀ-402-ਡੀ.ਬੀ	1. ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 2. ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ

(2) ਉਪਰੋਕਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ 13.3.2013 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302, 1860 ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪੈਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਛੋਟਾ, 'IPC') ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ:

ਐੱਸ. ਨੰ	ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ	ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ	ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ	ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ
1.	ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ	302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.

2.	ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ	302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
----	------------	-----------------	-------------------------------------	------------------------

3.	(Gurvinder Singh Gill, J.J.) ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ	302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
----	---	-----------------	-------------------------------------	------------------------

ਐੱਸ. ਨੰ	ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ	ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ	ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ	ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ
1.	ਵੀਰ ਸਿੰਘ	120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
2.	ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ	120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
3.	ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ	120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
4.	ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ	120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
5.	ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ	120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
6.	ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ RI.
7.	ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ	120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
8.	ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	120-ਬੀ ਪੜ੍ਹਿਆ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.

9.	ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ	120-ਬੀ ਪੜ੍ਹਿਆ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.
10.	ਭਜਨ ਕੌਰ	120-ਬੀ ਪੜ੍ਹਿਆ	ਉਮਰ ਭਰ ਲਈ RI ਅਤੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ 10,000/-।	1 ਸਾਲ ਲਈ ਹੋਰ ਆਰ.ਆਈ.

(3) ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦਿਤ ਸਾਰ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

“ਮੇਰੀਆਂ ਚਾਰ ਧੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਕਰੀਬ 13 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾ, ਥਾਣਾ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਉਮਰ 9 ਸਾਲ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਮਰ 7 ਸਾਲ ਅਤੇ ਬੇਟੀ ਅੰਤਰ ਉਮਰ ਡੇਢ ਸਾਲ। ਵਿਆਹ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦਾ ਪਤੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੱਸ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਜੀਜਾ ਦਲਜੋਤ ਸਿੰਘ (ਦਿਓਰ), ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਭਜਨ ਕੌਰ, ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਉਸਨੂੰ ਤਾਅਨੇ-ਮਿਹਣੇ ਮਾਰਦੇ ਅਤੇ ਤੰਗ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਅਲੱਗ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰਾ ਜਵਾਈ ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੱਖ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਬੇਟੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਸੀਂ ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਵੀ ਬੁਲਾਈਆਂ ਸਨ। ਮੇਰਾ ਜਵਾਈ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਝਗੜੇ ਕਾਰਨ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੇਰੇ ਜਵਾਈ ਨੇ ਗਲਤ ਬਿਆਨੀ ਕਰਕੇ, ਇੱਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਉਸਦੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਲਏ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਤਲਾਕ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦਿਓਰ (ਛੋਟੇ ਜੀਜਾ) ਦਲਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਲਾਕ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾਣਾ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਪਤੀ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ 'ਤੇ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਨਹਿਰ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੀ ਮੇਰੀ ਬੇਟੀ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਘਰ ਹਨ। ਉਕਤ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ। ਮੇਰੀ ਧੀ ਅਤੇ

ਬੀਤੀ ਰਾਤ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਲੇ ਦਲਜੋਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੱਸ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ, ਭਜਨ ਕੌਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ

(*Gurvinder Singh Gill, J.J.*)

ਸਾਰ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨੇੜੇ 'ਸ਼ਾਹ ਨੇਹਰ' (ਨਹਿਰ) ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਵਾਈ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਮੇਰੇ ਜਵਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ/ਜ਼ਮੀਨ ਹੜੱਪਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।”

(4) ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਥਾਣਾ ਮੁਕੇਰੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰ: 139 ਮਿਤੀ 8.10.2006 (ਸਾਬਕਾ PW-21/A) ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-21 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾ ਵਿਖੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫਿੰਗਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਐਕਸਪਰਟ ਐੱਸਆਈ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਫੁੱਟ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੋਲਡ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ। ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਟਾਇਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੋਲਡ ਵੀ ਚੁੱਕ ਲਏ ਗਏ। ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਪਾਰਸਲ ਵਿੱਚ ਪੈਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਿਧੀਵਤ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਬੈੱਡ-ਸ਼ੀਟ, ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਸਿਰਹਾਣੇ ਅਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ 'ਡੈਰੀ' ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਈ ਮੰਜੀ ਵੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇੱਕ 'ਪਾਹੀ' (ਕੋਟ ਦੀ ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਲੱਤ) ਅਤੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ 'ਬਾਨ' (ਖਾਟ ਬੁਣਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰੱਸੀ) ਨੂੰ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੀ ਇੱਕ ਮੋਟਾ ਸਾਈਟ ਯੋਜਨਾ (Ex.PW-21/E) ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਪੱਥਰ ਵੀ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਧਾਰਾ 161 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਤਹਿਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ

(5) ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ, ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਉਰਫ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਨੂੰ 11.10.2006 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਜਨ ਕੌਰ ਉਰਫ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ ਨੂੰ 14.10.2006 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 9.11.2006 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(6) ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਸੂਹਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 3.1.2007 ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਪਲੀਮੈਂਟਰੀ ਚਲਾਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਦਸੂਹਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ^{ਅਤੇ} 25.5.2007 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਵਚਨਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਕੇਸ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਆਧਾਰ ਲੱਭੇ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 5.9.9 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਆਇਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 2007.

(7) ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ 24 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਕੀਤੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਡਾ.ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਅੰਤਰ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਬੀ., ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਡੀ., ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਐੱਫ. ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਪੀਐਚ, ਕ੍ਰਮਵਾਰ. ਪੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ ਥਾਣਾ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਵਿਖੇ ਬਤੌਰ ਐਮਐਚਸੀ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕੇਸ ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। PW-3 ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਹਲਫਨਾਮਾ Ex.PL ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ MHC ਨੇ ਐੱਫ.ਐੱਸ.ਐੱਲ. ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲੇਖ ਸੌਂਪੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। PW- 4 ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਪਰਵੀਨ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸਨੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਆਪਣਾ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਦੁੱਗਰੀ, ਤਹਿਸੀਲ ਦਸੂਹਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਪੀਡਬਲਿਊ-5 ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਿੰਡ ਭਦੜਾਂ ਵਿਖੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਸਾਲੀ ਅਤੇ ਜੀਜਾ ਉਸ ਨਾਲ ਬਦਸਲੂਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

(8) ਪੀਡਬਲਯੂ-6 ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾਣਾ ਦਾ ਪੰਜ ਸਾਲ ਪੰਚ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਕੈਲਾਸ਼ ਕੌਰ ਸਰਪੰਚ ਰਹੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦਸੰਬਰ 2003 ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸਰਪੰਚ ਕੈਲਾਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-7 ਬਾਲ ਕਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕੈਲਾਸ਼ ਕੌਰ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰੀਬ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਸਹੁਰਾ ਅਤੇ ਦਲਜੇਧ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਭਰਜਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਗਵਾਹ

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਵਿਰੋਧੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-8 ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਘਰ ਸੜਕ ਦੇ ਉਸ ਪਾਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦਾ ਘਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(9) ਪੀਡਬਲਿਊ-9 ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ

(*Gurvinder Singh Gill, JJ.*)
ਉਹ ਸਰਪੰਚ ਕੋਲਾਸ਼ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੀ ਅਤੇ ਸਰਪੰਚ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹਲਫਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਿਰਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-10 ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 11.10.2006 ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਦਿਨ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਸਰਚ ਮੈਮੋ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਨੇ ਇੱਕ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਐਸ. ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-11 ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਮਿਤੀ 8.10.2006 ਨੂੰ ਥਾਣਾ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਵਿਖੇ ਡਿਊਟੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਇੱਕ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੁਨੇਹਾ ਆਇਆ ਕਿ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਔਰਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਪਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੇ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਹ ਐਸ.ਐਚ.ਓ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਗਏ, ਜਿੱਥੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹਿਰ ਦੇ ਫਾਟਕਾਂ 'ਚ ਪਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋ ਹੋਰ ਲਾਸ਼ਾਂ ਵੀ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਵਿਖੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਕਈ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

(10) ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-12 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਫਿੰਗਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮਾਹਿਰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 8.10.2006 ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਕੰਟਰੋਲ ਰੂਮ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਸੰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਉਹ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾਂ ਵਿਖੇ ਅਪੈਰਾਥ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੁੱਕ ਲਏ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-13 ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਕਾ. PW-13/A ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. PW-14 ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਸਵ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ 20.9.2006 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਪਕਵਾਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ।

(11) ਪੀਡਬਲਯੂ-15 ਕੈਲਾਸ਼ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾਣਾ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਐਚ.ਸੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-17 ਐਚ.ਸੀ.ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ 2.11.2006 ਨੂੰ

ਥਾਣਾ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਮ.ਐਚ.ਸੀ. ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਾਬਕਾ ਐਮ.ਐਚ.ਸੀ. ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਕੇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਸ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰਹੀ, ਉਸੇ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-18 ਅਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 18.10.2006 ਨੂੰ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਛਾਪੇ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਖਾਸਤ 'ਤੇ ਆਰਡਰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੁਟਪ੍ਰਿੰਟ ਮੋਲਡ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। PW-19 ਨਸੀਬ ਚੰਦ, ਸਿਵਲ ਅਹਿਲਮਦ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਹਿਲਮਦ ਵਜੋਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ Ex.PW19/A ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ।

(12) ਪੀਡਬਲਯੂ-20 ਸੁਭਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਡਰਾਫਟਸਮੈਨ ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਸਕੋਲ ਕੀਤੀ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.20/ਏ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-21 ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫਸਰ ਹਨ, ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ। PW-22 ਸੂਰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਸਿਵਲ ਜੱਜ (ਸੀਨੀਅਰ ਡਵੀਜ਼ਨ) ਦਸੂਹਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਹਿਲਮਦ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.22/ਏ ਵਜੋਂ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲਿਖਤੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਦੀਵਾਨੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-23 ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਲਾ, ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਅਹਿਲਮਦ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਲ 2005-2006 ਵਿੱਚ ਉਹ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਜੇ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ., ਦਸੂਹਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਹਿਲਮਦ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 125 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-23/ਏ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ। PW-24 ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੂਬੇਦਾਰ, 13 ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ, ਅਸਾਮ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ 9.11.2006 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਆਪਣੀ ਯੂਨਿਟ ਦੇ ਮੇਜਰ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜੇ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ.ਦਸੂਹਾ. ਉਸਨੇ ਕਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜੋ ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਿਹੜਾ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ

7.10.2006 ਅਤੇ 8.10.2006 ਨੂੰ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ।

(13) ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ੀ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਮੁਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰੁਕ ਗਈ ਸੀ।

(14) ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ, ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ। ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਨ ਅਤੇ

(Gurvinder Singh Gill, J.)

ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤਲਾਕ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਉਸਨੂੰ ਰਾਜ਼ੋਰੀ ਪੁੰਛ ਸੈਕਟਰ (ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ) ਵਿਖੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਿੰਡ ਤੋਂ 500 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੇਗੁਨਾਹ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਕਤ ਤੱਥ ਬਾਰੇ 10.12.2004 ਨੂੰ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਅੰਤਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਜਨਮ ਉਕਤ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨੌਕਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(15) ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਡੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਕਰਤਾਰਪੁਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲ 2003 ਵਿੱਚ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਵਿਖੇ ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ (ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ) ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾਣ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਕੈਲਾਸ਼ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡੀ-1 ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-22/ਡੀ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। DW-2 ਦੀਪਕ ਜੋਸ਼ੀ, ਸਟੈਪ ਵਿਕਰੇਤਾ, ਤਹਿਸੀਲ ਕੰਪਲੈਕਸ ਮੁਕੇਰੀਆਂ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ. ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਨੇ ਸਾਲ 2003 ਦੇ ਸਟੈਪ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੰਮਨ ਕੀਤਾ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 6.11.2003 ਨੂੰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਟੈਪ ਪੇਪਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੰਦਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ।

(16) ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ, ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ, ਸ.

ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਜਨ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪੈਰਾਥ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 13.3.2013 ਨੂੰ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

(17) ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਅਨੁ ਕਤਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾ-ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਕਿ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ

ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਸਿਰਫ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ।

(18) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪੈਰਾਥ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਦੇ ਮੌਲਡ ਜੋ ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਜੋਂ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਸੀ ਅਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਾਏ। ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਰਾਹ ਪੱਧਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ ਨਾ ਮਿਲੇ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਰਾਜ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲਾ ਚੰਗੀ ਤਰਕ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(19) ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀ ਯੋਗ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਵਾਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਵੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ।

(20) ਕਿਉਂਕਿ ਘਟਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹਨ:

- i. ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ Ex.PAB, Ex.PAC, Ex. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੀ.ਏ.ਡੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਐਚ., ਸਾਈਕਲ, ਕਿਰਪਾਨ, ਸੜੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ।
- ii. ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ Ex.PAJ of Guru Singh leading to recovery of blood stained shirts.
- iii. ਸਾਇਟ ਪਲਾਨ Ex.PW-21/E ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ E, F, G & H 'ਤੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਗਲੀ ਤੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਫੁੱਟ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੌਲਡ।

(21) ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ,

(*Gurvinder Singh Gill, Jd.*)
ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਤਰ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1
ਡਾ.ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ
ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਬੀ. ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਸੱਟਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਇਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਹੈ:

- 1 12 x 3.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਕੋਂਦਰ ਵਿੱਚ ਪਾੜੇ ਦੇ ਨਾਲ
(ਚਾਲੂ
ਅਪੋਜਿਸ਼ਨ 12 x 1.5 ਸੈ.ਮੀ.) ਗਰਦਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਨ ਦੇ
ਲੋਬਿਊਲ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਹੇਠਲਾ ਸਿਰਾ ਗਾਇਬ
ਸੀ, ਹਾਸ਼ੀਏ ਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਤਿੱਖੇ ਸਨ, ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਸੱਟ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀ ਡੁੰਘੀ
ਸੀ।
- 2 13 x 3.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਅੰਦਰ ਡੂੰਘੇ ਪਾੜ ਨਾਲ
ਕੋਂਦਰ ਗਰਦਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ
ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਕੰਨ ਦੇ ਲੋਬਿਊਲ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਹੇਠਾਂ 10 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੱਕ
ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸਾਫ਼ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਤਿੱਖੇ ਹੇਠਲੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਨਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਨਸਾਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕੱਟ ਦੁਆਰਾ ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ
ਮੌਜੂਦ ਸੀ।
- 3 ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 8 x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ
- 4 .5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਕੰਨ ਦੇ ਲੋਬਿਊਲ ਹਾਸ਼ੀਏ ਸਾਫ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ
ਮੌਜੂਦ ਸੀ।
- 5 ਦੀ ਕੋਈ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਨਾਲ 4 x 1 cm ਫਿੱਕੇ ਜਖਮ

ਠੋਡੀ ਦੇ ਪਾਸੇ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਸੱਟ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਤੋਂ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤ ਸੀ।

6 ਮੱਥੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 7.5 x1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਫਿੱਕੇ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਛੂਹਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਖੱਬੇ ਅੱਖ ਦੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ, ਨੋਇਨਫਿਲਟਰੇਸ਼ਨ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

7 . 5 x 1.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਉੱਪਰਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਖਿਤਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੋਢੇ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੋਂ 9 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਖੂਨ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਹੇਠਲੀ ਹੱਡੀ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ।

8 10x2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਲਾਲ ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਘਬਰਾਹਟ ਖੱਬੇ ਉੱਪਰਲੇ ਛਾਤੀ ਅਤੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

9 9 x1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਦੇ ਹਥੇਲੀ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੂਚਕਾਂਕ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੇ ਫਾਲੋਕਸ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਕਸੀਮਲ ਫਾਲੋਕਸ ਅਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਉਂਗਲੀ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਫਾਲੋਕਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿੰਗ ਫਿੰਗਰ ਸਾਫ਼ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

10 ਖੱਬੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ 9 x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਆਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਦੀ ਪੂਛ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਰੀੜ੍ਹ ਦੀ ਹੱਡੀ ਦੀ ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਵੱਲ 8 x 0.2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੰੜਦੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਦੀ ਕਲੀਨ ਕੱਟ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

11 10 x 2.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਸਿਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਪਰ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਪਿੱਠੇ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ, ਪੈਰੀਟਲ ਹੱਡੀ ਦੇ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਫ਼ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੱਟ ਨੰ. 10 ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਾਧੂ ਕ੍ਰੇਨਲ ਅਤੇ ਐਕਸਟਰੈਡਰਲ ਹੈਮਰੇਜ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੈਮਰੇਜ ਅਤੇ ਸਦਮਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(22) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤ੍ਰੰਗ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਭਾਗੜਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਟਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ।

1. “1.15.4 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ (15.5 x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਤੇ) ਸਿਰ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੇਠਲੇ ਅਤੇ ਉੱਪਰਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਟਿਸ਼ੂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੇਵਲਡ ਦਿੱਖ ਵਾਲਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ, ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਸਾਫ਼ ਕੱਟ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਘੁਸਪੈਠ ਪਾਈ ਗਈ। ਟਿਸ਼ੂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਦੀ ਇਸ ਸੱਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੱਡੀ ਦੇ ਕਾਰਟੈਕਸ

ਆਕਾਰ 2.8 x 2.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ, ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਹੱਡੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਪੈਰੀਟੋ-ਓਸੀਪੀਟਲ ਹੱਡੀ ਦਾ ਉਦਾਸ ਫ੍ਰੈਕਚਰ

(*Gurvinder Singh Gill, J.L.*)

ਦਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਾਧੂ ਕ੍ਰੋਨਲ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਸੱਟ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਐਕਸਟਰੈਡਰਲ ਅਤੇ ਸਬਡਰਲ ਹੈਮਰੇਜ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 50 ਸੀਸੀ ਤਰਲ ਅਤੇ ਜ਼ੀਮਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਏਨਡੋਮਿਅਸ ਸੀ।

2. 11 x 0.3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਲਾਲ ਭੂਰਾ ਘਬਰਾਹਟ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਗਰਦਨ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਹਿੱਸੇ ਤੱਕ 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਈਅਰਲੋਬੂਲ ਹੇਠਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

3. 2.8 x 0.8 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਫਿੱਕੋ ਰੰਗ ਦਾ ਜ਼ਖਮ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਆਈਬ੍ਰੂ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਕੁਚਲਿਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

PW-1 ਨੇ ਅੰਤਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਸੰਕੁਚਨ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(23) ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਭਾਗੜਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਪਾਈਆਂ।

“1 10 x 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਅਤੇ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਥਾਇਰਾਇਡ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਗਰਦਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸੈਂਟਰ ਸਪਿੰਡਲ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਡੂੰਘੇ ਗੈਪਿੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜ਼ਖਮ ਦੇ ਹਾਸ਼ੀਏ ਸਾਫ਼, ਤਿੱਖੇ ਅਤੇ ਉਲਟ ਸਨ, ਟਿਸ਼ੂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਅੰਡਰਲਾਈੰਗ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰੈਚੀਆ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਟ੍ਰੈਚੀਆ, ਦੋਵੇਂ ਬੁੰਨਕੀਆ ਤਰਲ, ਖੂਨ ਅਤੇ ਝੱਗ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਥਾਇਰਾਇਡ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਸੀ, ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

2 7 x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਉੱਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਟਿਸ਼ੂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਠੋਡੀ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ, ਹਾਸ਼ੀਏ ਸਾਫ਼ ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ, ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਹੇਠਲੀ ਹੱਡੀ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਬਰਕਰਾਰ ਸੀ।

3 6 x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਹੇਠਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਬੇਵਲਡ ਦਿੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉੱਪਰਲੇ ਸਿਰੇ 'ਤੇ ਨੰਗਾ ਟਿਸ਼ੂ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਕੰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸਟਾਈਲਾਇਡ ਅਤੇ ਪੈਰੀਟਲ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਵਿਭਾਜਨ 'ਤੇ, ਅੰਡਰਲਾਈੰਗ ਸਟਾਈਲਾਇਡ ਨੂੰ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ, ਐਕਸਟਰੈਡਰਲ ਅਤੇ ਸਬਡਰਲ ਹੈਮਰੇਜ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਸੱਟ ਦੇ ਅਧੀਨ.

4 3.5 x 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਫਿੱਕਾ ਘਬਰਾਹਟ ਖੂਨ ਦੇ ਫਿਲਟਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਮੱਥੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਭਰਵੱਟਿਆਂ ਤੋਂ 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

5 6 x 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਫਿੱਕਾ ਜ਼ਖਮ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੀ ਕੋਈ ਘੁਸਪੈਠ ਨਹੀਂ

ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਇਸਦੇ ਹੇਠਲੇ $1/3$ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

6 ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਅਤੇ ਗੁੱਟ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ 4×2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਫਿੱਕੇ ਰੰਗ ਦਾ ਜਖਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਖੂਨ ਦੀ ਕੋਈ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

7 3.5×2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਫਿੱਕਾ ਜਖਮ ਬਿਨਾਂ ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਸੱਜੇ ਗੋਡੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੋਟੇਲਾ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਗਰਦਨ ਦੇ ਢਾਂਚਿਆਂ ਦਾ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਦਮਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ।

(24) ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਵਾਸੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਪਿੰਡ ਭਾਗੜਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੱਟਾਂ ਵੀ ਪਾਈਆਂ।

“1 11×25 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ (ਅਪੌਜ਼ੀਸ਼ਨ 11.5×2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਤੇ) ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੰਨ ਦਾ ਪਿੱਠਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਸਟਾਇਲਾਇਡ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ, ਹਾਸ਼ੀਏ ਸਾਫ ਸਨ, ਤਿੱਖੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

2 ਕੰਨ ਦੇ ਪਿੱਠੇ ਤੋਂ 7.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਉੱਪਰ ਪੈਰੀਟਲ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 10×3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਹਾਸ਼ੀਏ ਸਾਫ ਤਿੱਖੇ ਸਨ, ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਸੱਟ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਲਈ ਖੋਪੜੀ ਦੇ ਵਿਭਾਜਨ 'ਤੇ, ਐਕਸਟਰੈਡਰਲ ਅਤੇ ਸਬਡਰਲ ਹੈਮਰੇਜ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਖੱਬੀ ਪੈਰੀਟਲ ਹੱਡੀ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਮੱਧ ਕ੍ਰੋਨਲ ਫੋਸਾ ਤੱਕ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਫ੍ਰੈਕਚਰ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਲਗਭਗ 100 ਸੀਸੀ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਖੋਪੜੀ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜੰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਖੂਨ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਏਨਡੇਮਸ ਸੀ।

3 3.5×1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਕੰਨ ਦੇ ਪਿੱਠੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਉਪਰਲੀ ਗਰਦਨ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਹਾਸ਼ੀਏ ਸਾਫ ਕੱਟੇ ਹੋਏ, ਤਿੱਖੇ, ਖੂਨ ਅਤੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਨਾਲ ਉਲਟੇ ਹੋਏ ਸਨ।

4 6×1 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਕੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਜ਼ਖਮ ਸੱਟ ਨੰਬਰ 3 ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੇਠਾਂ ਉਪਰਲੀ ਗਰਦਨ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਹਾਸ਼ੀਏ ਸਾਫ ਕੱਟੇ ਹੋਏ, ਤਿੱਖੇ, ਖੂਨ ਅਤੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਨਾਲ ਉਲਟੇ ਹੋਏ ਸਨ।

5 ਮੱਥੇ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸਿਆਂ 'ਤੇ 4×3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 0.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਬਹੁ-ਗੁਣਾਲੇ ਲਾਲ-ਭੂਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਘਬਰਾਹਟ 4 ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

6 ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਕੰਨ ਦੇ ਪਿੱਠੇ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ 7×3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੇ ਭੂਰੇ ਗ੍ਰੇਜ਼ਡ ਘਬਰਾਹਟ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ 3.5×1.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਸਨ, ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

(*Gurvinder Singh Gill, JJ.*)

ਇਸ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਠੋਡੀ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਬਿਨਾਂ 4.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਫਿੱਕਾ ਘਿਰਣਾ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

8 3 x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਫਿੱਕਾ ਘਬਰਾਹਟ ਬਿਨਾਂ ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਗਰਦਨ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ, ਕੰਨ ਦੇ ਲੋਬਿਊਲ ਤੋਂ 3 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੇਠਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

9 9 x 2.5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੋਂ 4 x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਤੱਕ ਦੇ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਫਿੱਕੇ ਅਤੇ ਚਰਦੇ ਹੋਏ ਘਬਰਾਹਟ 4 ਇਸਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਸੱਜੀ ਉੱਪਰੀ ਬਾਂਹ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

10 ਸੱਜੀ ਗੁੱਟ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ 3.5 x 2 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਫਿੱਕੇ ਵਾਲਾ ਜ਼ਖਮ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੀ ਕੋਈ ਘੁਸਪੈਠ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ।

11 ਖੱਬੇ ਕੂਹਣੀ, ਉਪਰਲੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਾਂਹ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਖੂਨ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ ਦੇ ਬਿਨਾਂ 18 x 5 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਦਾ ਫਿੱਕਾ ਘਬਰਾਹਟ ਮੌਜੂਦ ਸੀ।

ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਨੇ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਸੰਕੁਚਨ ਨਾਲ ਹੈਮਰੇਜ ਅਤੇ ਸਦਮਾ ਦੱਸਿਆ ਜੋ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(25) ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-1 ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਉਸਦੀ ਜਿਹੜੀ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸਦੀ ਰਾਏ ਦੀ ਸੱਚਾਈ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਨ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ, ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਉਮਰ 9 ਸਾਲ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਮਰ 7 ਸਾਲ ਅਤੇ ਅੰਤਰ ਉਮਰ ਡੇਢ ਸਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ :

(26) ਹੁਣ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵੱਲ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 11.10.2006 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਚਾਰ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦਾ ਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵਸੂਲੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਬਿਆਨ:

i ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 14.10.2006 ਨੂੰ ਐਕਸ.ਪੀ.ਏ.ਬੀ. ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਭਰਜਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਭਈਆ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਲੈ ਗਏ ਸਨ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਨਹਿਰ ਦੇ ਪੁਲ 'ਤੇ ਸਮਾਨ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਈਕਲ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗਨੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਉਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ

ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਉਕਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਸਾਈਕਲ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਜੀ.

ii ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਸੀ. ਨੇ ਅਪੈਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਕਿਰਪਾਨ (ਤਲਵਾਰ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਛੁਪਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ 'ਤੂਰੀ' (ਚਫ) 'ਹਵੇਲੀ' ਵਿੱਚ ਸਟੋਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਉਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਉਕਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਕਿਰਪਾਨ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਐਕਸ.ਪੀ.ਏ.ਐਫ. ਉਕਤ ਕਿਰਪਾਨ ਵਿੱਚ 27” ਲੰਬਾ ਬਲੇਡ ਅਤੇ 4” ਲੰਬਾ ਹੈਂਡਲ ਸੀ।

iii ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਭਾਵ 14.10.2006 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ 'ਹਵੇਲੀ' ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਹਿਲੇ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਉਕਤ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਖੁਲਾਸੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਸੜੇ ਹੋਏ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸੁਆਹ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਐਕਸ.ਪੀ.ਏ.ਐਚ.

iv. ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 15.10.2006 ਨੂੰ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਐਚ. ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇਹਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਛੁਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਉਕਤ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਉਕਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ।

ਕਮੀਜ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਕੇ. ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(27) ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ 14.10.2006 ਨੂੰ ਇਕ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਐਕਸ.ਪੀ.ਏ.ਜੇ. ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਾਰੰਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸੂਲੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਬਿਆਨ:

i. ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੇ 14.10.2006 ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇਹਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕੱਪੜੇ ਛੁਪਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਉਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਉਕਤ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕਮੀਜ਼

(*Gurvinder Singh Gill, et al.*)

ਬਰਾਮਦਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋ ਐਕਸ.ਪਾਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।

(28) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ 'ਤੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਅਫ਼ਸਰ ਐਸਐਚਓ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰ ਹਨ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਏਐਸਆਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਰਿਕਵਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-21 ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-11 ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਰਿਕਵਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵੇਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਆਦਿ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ 'ਤੇ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕੁਹਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਸੂਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(29) ਦੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਨੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਐਸ. ਨੇ ਇੱਕ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਅਤੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਤਣਾਅਪੂਰਨ ਸਬੰਧ ਸਨ।

ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਭਗਰਾਂ ਵਿਖੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 7.8.2006 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਦਲਜੇਧ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਦੇ ਉਕਤ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਫਟਿਪ੍ਰਿੰਟਸ ਮੋਲਡ :

(30) ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ 08.10.2006 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-21 ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਫਿੰਗਰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮਾਹਿਰ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾਇਆ। 12 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਫੁੱਟ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੋਲਡ ਚੁੱਕਦੇ ਹੋਏ। ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ (Ex.PW-21/E) ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਈਟ ਪਲਾਨ ਵਿੱਚ ਬਿੰਦੂ E, F, G ਅਤੇ H ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਬਿੰਦੂਆਂ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟਸ

ਮੋਲਡਾਂ ਨੂੰ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸੜਕ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-12 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ:

“..... ਮੈਂ ਘਰ ਦੇ ਮੇਨ ਗੇਟ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਮੋਲਡ ਲੈ ਲਿਆ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਉਹ ਜਗ੍ਹਾ ਜਿੱਥੋਂ ਮੈਂ ਮੋਲਡ ਲਿਆ ਸੀ ਉਹ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਹੈ....”

(31) ਉਪਰੋਕਤ ਜਿਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਰਾਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਕਰੀਬ 50-60-70 ਵਿਅਕਤੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗਲੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਮੋਲਡ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕਿਆ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਮੋਲਡ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਂ ਘਰ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ, ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਇੱਕ ਰਸਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟ ਪ੍ਰਿੰਟਸ ਦੇ ਮੋਲਡ ਕਿਉਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ।

(32) ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-11 ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 8.10.2006 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ਼ਾਮ 7 ਵਜੇ ਐਸਐਚ ਨੇ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਲਈ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਕਤ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਮੁਕੇਰੀਆਂ ਵਿਖੇ ਕਰੀਬ 2 ਘੰਟੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 50-70 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੌਕੇ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਈ ਪਤਵੰਤੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਕਮਰਾ ਛੋਟਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਮਰੇ ਦਾ ਫਰਸ਼ ਕੱਚਾ ਸੀ।

(33) ਪੀਡਬਲਯੂ.-12 ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਕਈ ਲੋਕ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਪਰ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਿੰਟਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਢੱਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇੱਟਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਮੋਲਡ ਲਏ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਿਰਫ ਨੰਗੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੁੱਤੀ, ਚੱਪਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁੱਤੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ ਹਨ।

ਸੀ। ਸਿੰਘ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 7.8.2006 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਕੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹਿਰ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦਲਜੋਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਘਰ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰਿਕਵਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਬਾਕੀ ਪੰਜ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਭਜਨ ਕੌਰ, ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਉਰਫ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਬਿਲਕੁਲ ਘਾਟ ਹੈ

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਪੀਡਬਲਯੂ-14) ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੋਖਿਆ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਛੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।

(39) ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੇਸ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 14.10.2010 ਨੂੰ ਇੱਕ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਐਕਸ.ਪੀ.ਏ.ਜੇ. ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸ਼ਾਹ ਨੇਹਰ (ਨਹਿਰ) ਦੇ ਕੰਢੇ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਕੱਪੜੇ ਛੁਪਾਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਖੂਨ ਨਾਲ ਲੱਥਪੱਥ ਕਮੀਜ਼ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕਵਰੀ ਮੀਮੋ ਐਕਸ.ਪਾਲ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਕਮੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਹੁਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸਨੂੰ 11.10.2006 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੀਮੋ ਐਕਸ. ਪੀ.ਏ.ਏ./1 ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਪਰ ਪੂਰੀ ਫਾਈਲ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ 14.10.2006 ਤੱਕ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੁਝ ਵੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਸੀ। ਬਾਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਕੰਟਰੈਕਟ ਕਿਲਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਪੈਰਾਥ ਕਰਨ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 11.10.2006 ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਨਾਮ ਨਾ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵੀ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

(40) ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਬੀ., ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਸੀ., ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਡੀ. ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀ.ਏ.ਐਚ. ਦੇ ਚਾਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਕਤ ਖੁਲਾਸੇ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਇੱਕ ਸਾਈਕਲ, ਇੱਕ ਕਿਰਪਾਨ, ਸੁਆਹ ਅਤੇ ਖੂਨ ਬਰਾਮਦ ਹੋਇਆ। ਦਾਗ

ਵਾਲੀ ਕਮੀਜ਼ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਈ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਾਬਕਾ ਪੀਏਜੀ, ਸਾਬਕਾ ਪੀਏਐਫ, ਸਾਬਕਾ ਪੀਏਐਚ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪੀਏਕੇ ਦੇ ਰਿਕਵਰੀ ਮੈਮੋਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਐਫਐਸਐਲ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਬਕਾ. ਸਾਈਕਲ ਕੈਰੀਅਰ ਬਾਰੇ PZ/2, ਸਾਬਕਾ. ਕਿਰਪਾਨ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਬਾਰੇ PZ/3 . ਕਮੀਜ਼ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ PZ/9, ਉਪਰੋਕਤ ਲੇਖ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ।

(41) ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਮੈਚਿੰਗ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨਹਿਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਮੌਤ ਦੇ ਬਾਅਦ. ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ **ਆਰ. ਸ਼ਾਜੀ** ਬਨਾਮ **ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ**² ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਇਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸੀਰਮ ਦੇ ਵਿਘਨ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਿ ਦਾਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਨਾਕਾਫੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਹੈਮੈਟੋਲੋਜੀਕਲ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਅਤੇ ਪਲਾਜ਼ਮੈਟਿਕ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। , ਕਿ ਇੱਕ ਸੇਰੋਲੋਜਿਸਟ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੇ ਮੂਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਵਾਜ਼ਬ ਮਾਪ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਿਕਵਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਲੱਡ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮੇਲ ਜਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣਾ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(42) ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਅਤੇ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਸਮਾਂ 24-48 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੂਨ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਮਿਲਾਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ **ਆਰ.ਸ਼ਾਜੀ ਦੇ ਕੇਸ** (ਸੁਪੈਰਾ) ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵ ਗੁਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

(43) ਜੌਹਨ ਪਾਂਡੀਅਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ **ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੁਆਰਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ**³, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ:

"...ਖੋਜ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇਹ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਹਥਿਆਰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ (ਐਫਐਸਐਲ) ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।" ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਖੂਨ ਦੇ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਨਤੀਜੇ ਅਧੂਰੇ ਸਨ, ਪਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ ਪਿਆ ਕਿ ਇਸ ਹਥਿਆਰ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖੂਨ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ, ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਸ।"

(44) **ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ** ਬਨਾਮ **ਯੂਪੀ ਰਾਜ**⁴ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ , ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ:

"ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਜੋ ਕਿ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 27 ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ, ਸਬੂਤ

2(2013)14 SCC 266

3(2010) 14 SCC 129

4(2015) 7 SCC 148

ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ

.....ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਕਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੈਰਾਧ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਬਣਾਈ ਗਈ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਇਕਬਾਲੀਆ ਬਿਆਨ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੂਚਨਾ ਦਾ ਇੱਕ ਸਰੋਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਰਨ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ।

(45) ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਚੱਕਰ, 'ਕਿਰਪਾਨ', ਕਮੀਜ਼ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

(46) ਦੋਸ਼ੀ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਭਰਾ ਹੈ, ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਉਸੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਮੈਂ ਬੇਕਸੂਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਹਿਣ ‘ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਹੈ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮੈਂ 10.12.2004 ਨੂੰ ਇਕ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਕਥਿਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਨਹੀਂ ਹੋਈਆਂ। ਮੈਂ ਕਦੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਚੀ।

(47) ਉਪਰੋਕਤ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੁਦ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਭਰਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹੀ ਘਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਮਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਘਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰ ਕੇ ਚਾਰ ਕਤਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਰਦ ਨਾਲ ਚੀਕਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਲਾਰਮ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਵੀ। ਇਹ ਇੱਥੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ

PUNJAB
ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ 10, ਅੰਤਰ ਨੂੰ 3, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 7 ਅਤੇ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ 11 ਸੱਟਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਸਨ। ਚਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਇੱਕੋ ਘਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਖਿੱਚਦੇ ਹੋਏ, ਪੂਰੀ ਚੁੱਪ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਨਹੀਂ ਝੱਲੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੇਧ ਸਿੰਘ ਇੱਕੋ ਘਰ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ।

(48) ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਹੈ। ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 106 ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

106. **ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ।**

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(49) **ਪ੍ਰਿਥੀਪਾਲ ਸਿੰਘ** ਬਨਾਮ **ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ**⁵ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 106 ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਤੋਂ ਪਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਧਾਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਿਆਨ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਨੁਮਾਨ ਕੱਢਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੁਝ ਤੱਥ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ

ਹਰੀਜਨ ਭਲਾ ਤੇਜਾ ਬਨਾਮ **ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ**⁶

(50) ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਪਤੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-24 ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੂਬੇਦਾਰ 13 ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਰਮੀ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਨੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਰਵਿਸ ਰਿਕਾਰਡ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ 7.10.2006 ਅਤੇ 8.10.2006 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ

⁵ (2012) 1 SCC 10

ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ Ex.DY ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

" ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ

1. ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ 13^{ਵੀਂ} ਬਟਾਲੀਅਨ ਸਿੱਖ ਰੈਜੀਮੈਂਟ ਦਾ ਨੰਬਰ 3392148X ਹੌਲਦਾਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ 08 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਨੂੰ ਬਟਾਲੀਅਨ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ 08 ਅਕਤੂਬਰ 2006 ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ (LOC) ਦੇ ਨਾਲ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਿਨ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸੀ। ਕਤਲ ਪਾਏ ਗਏ ਸਨ।

2. ਅੱਗੇ ਇਹ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨਾਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ 27 ਸਤੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਦੀਪ ਕੌਰ, ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ., ਜੇ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ., ਦਸੂਹਾ, ਦੀ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 09 ਨਵੰਬਰ 2006 ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਟੇਸ਼ਨ: c/o 56 APO

ਮਿਤੀ: 18 ਮਈ 2007

13 IKH"

(51) ਉਪਰੋਕਤ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਛੁੱਟੀ ਲੈ ਕੇ 27.9.2006 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-14 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ 20.9.2006 ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਭਗੜਾਣਾ ਵਿਖੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਬਰਤਨ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ, ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ। ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਸੱਸ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਲਾਭ ਲੈ ਲਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਅੱਧਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਭਾਵੇਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਧਾਰਾ 161 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਉਕਤ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਤਾਰਪੀਡੋ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਆਉਣ ਦੀ ਮਿਤੀ 24 ਤਰੀਕ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਮਤਭੇਦ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੱਥ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਘਟਨਾ ਦੇ 3 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਨਾਲ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(52) ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇਸ ਖਦਸ਼ੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਾਰੇ ਰਿਟਾਇਰਲ ਲਾਭਾਂ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇਗਾ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ

ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚਕਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਭਰਾ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਯੂ-24 ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੌਜ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਸਬੰਧਤ ਰਿਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਵਿੱਚੋਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਤਲਾਕ ਲੈਣ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਐਕਸ. ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-19/ਏ) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਜੇ.ਐਮ.ਆਈ.ਸੀ. ਦਸੂਹਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 125 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. (ਐਕਸ. ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-23/ਏ) ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਲਾਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਗਾਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਵਿਭਚਾਰੀ ਜੀਵਨ ਜੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਪਤੀ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਗਾਏ ਸਨ ਕਿ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਦਾਅਵਾ ਹੋਵੇਗਾ। .

(53) ਬਹਿਸ ਦੌਰਾਨ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਲਾਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ

ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਖੁਦ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਰਹੀ ਸੀ।

(54) ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਖਾਸਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਸਟੈਪ ਪੇਪਰ ਦੀ ਖਰੀਦ ਅਤੇ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਡੀਡਬਲਯੂ-1 ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ, ਨਾਇਬ ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ ਅਤੇ ਡੀਡਬਲਯੂ-2 ਦੀਪਕ ਜੋਸ਼ੀ, ਸਟੈਪ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਉਧਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-15 ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਕੈਲਾਸ਼ ਕੌਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਲੈਣ ਆਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਲਫੀਆ ਬਿਆਨ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਜੋ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰਾ ਸੀ। ਵੈਸੇ ਵੀ, ਭਾਵੇਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-15 ਕੈਲਾਸ਼ ਕੌਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦਲਜੋਧ ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਉਸਦਾ

ਪਤੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਪਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੁੱਪ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕਤਲ ਜਾਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਸ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਿ ਉਹ ਘਰੋਂ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹੀ ਹਾਲਾਤ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। **ਗੁਲਾਮ ਸਰਬਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ** ⁷ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਈ:

"ਅਪੈਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਪਤਤਾ ਵਿੱਚ ਰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੁਰਮ ਨੂੰ ਹਾਲਾਤੀ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦੇ ਕੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(55) ਸਾਡੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਜਿਸ ਨਾਲ 'ਕਿਰਪਾਨ' ਸਮੇਤ ਖੂਨ ਨਾਲ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਸਮਾਨ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ, ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਮਨੋਰਥ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਉਸਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘਾਟ ਦੇ ਨਾਲ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਬਲਬੀਰ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਲਜੋਧ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵਜੋਂ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ,

ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲੜੀ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

(56) ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੈਰਾਧ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੋਵਾਂ ਅਪੈਰਾਧਾਂ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦਲਜੋਧ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

(57) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਭਜਨ ਕੌਰ ਉਰਫ ਹਰਭਜਨ ਕੌਰ, ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਉਰਫ ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੀਪ ਕੌਰ, ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੌਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਲਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅਪੀਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

⁶ (2016) 12 SCC

(58) ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਾਧਾਰਨ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਰਤ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੋਣਗੀਆਂ:

ਗਵਾਹ	ਪ੍ਰੀਖਿਆ-ਮੁਖੀ	ਜ਼ਿਰੂਰਤ-ਜਾਂਚ
ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ	16.11.2007	25.02.2008
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-11 ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ	04.03.2009	04.03.2009, 10.01.2011, 23.09.2011
ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-12 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ	21.04.2009	02.07.2009
PW-13 ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ	01.09.2009	17.09.2009, 23.10.2009

PW-14 ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ	01.09.2009	02.12.2009
PW-15 ਕੈਲਾਸ਼ ਕੌਰ	16.03.2010	16.03.2010, 07.06.2010
ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-21 ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	07.11.2011	01.02.2012

(59) ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਾ 2 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ 2 ½ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਸ ਐਗਜ਼ਾਮੀਨੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਮੁਲਤਵੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਯਕੀਨਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-11 ਦੇ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਮਤਿਹਾਨ 4.3.2009 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਸਖਿਪ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਬਾਕੀ ਜਿਰਾਹ ਲਈ 30.3.2009 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 30.3.2009 ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕਿ ਵਕੀਲ ਕੰਮ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ, ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ 21.4.2009 ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 21.4.2009 ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। 12.5.2009 ਅਤੇ 1.6.2009 ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਤਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਗਵਾਹ ਮੁੜ ਹਾਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। 13.8.2009 ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ਰੀਰ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠਾਏ ਇਤਰਾਜ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। 1.9.2009 ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ਰੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਮੁੜ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਜ਼ਰੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਾ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 8.10.2009 ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। 23.10.2009 ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.-13 ਜ਼ਰੀਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜ਼ਿਰੂਾ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਜਲੰਧਰ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

(60) ਭਾਵੇਂ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 10.11.2009 ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਬੀ.ਐਸ. ਰਿਆੜ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ। 24.9.2010 ਨੂੰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਏ.ਐਸ.ਆਈ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ 6.1.2011 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਭਾਵ 10.1.2011 ਨੂੰ, ਉਸਦੀ ਜਿਰਾਹ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ

ਵਕੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਅਗਲੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਆਖਰਕਾਰ 23.9.2011 ਨੂੰ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਹੋਈ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-21 ਦੇ ਮੁਖੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਮਤਿਹਾਨ 7.11.2011 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮਾਮਲਾ ਕਈ ਵਾਰ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਖੀਰ 1.2.2012 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਿਰ੍ਹਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

(61) ਕੋਡ ਦੀ ਸਕੀਮ (Cr.PC) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 309 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ: -

" 309. ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ। -

(1) ਹਰ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀ-ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੀ ਮੁਲਤਵੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 376, ਧਾਰਾ 376A, ਧਾਰਾ 376B, ਧਾਰਾ 376C ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376D ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪੈਰਾਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ, ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ।

(2) ਜੇ ਅਦਾਲਤ, ਕਿਸੇ ਅਪੈਰਾਥ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ, ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਸਲਾਹ ਦੇਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ, ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਵਾਜ਼ਬ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੁਆਰਾ ਚੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕਿਸੇ ਚੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਭੇਜੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਅੱਗੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਵਾਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਚੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੋਈ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਹ ਵੀ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ -

- a) ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਮੁਲਤਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ;
- b) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇੱਕ ਧਿਰ ਦਾ ਵਕੀਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ;
- c) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕੋਈ ਧਿਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵਕੀਲ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਧਿਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵਕੀਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ, ਜੇਕਰ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ, ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗਵਾਹ ਦੀ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਜਾਂ ਜਿਰ੍ਹਾ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 1.- ਜੇਕਰ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਦੁਆਰਾ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ 2.- ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ।

(62) ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸਨਮਾਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੂਟੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਿਰ੍ਹਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸਥਿਤੀ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਮ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ਼ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਸ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਾਂ ਅੰਤਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਅਤੇ ਧਮਕਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(63) ਸਾਡੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ **2008 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ ਡੀ-796-ਡੀਬੀ ਵਿੱਚ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ** ਬਨਾਮ **ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ**, 6.11.2012 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਚਨਚੇਤ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੈਰਾਥਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 309 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਸਾਮੱਗਰੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਯੂਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਗਈ ਸੀ।

(64) **ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ** ਬਨਾਮ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ⁸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਲਤਵੀਆਂ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਸਾਧਾਰਨ ਰਵੱਈਏ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ: -

“41.....ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, ਗਵਾਹ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਟੋਪੀ ਦੀ ਬੁੰਦ ਉੱਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਹੜਾ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ।ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਇੱਕ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਣਗੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਮਤਿਹਾਨ-ਇਨ-ਚੀਫ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਉਸੇ ਦਿਨ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇਰ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਲਈ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਨੂੰ ਇੰਨੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਲਈ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਵੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

.....ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਿਅਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਿਹੜਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਟਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਖਰਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਮੁਆਫੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕਸ਼ਟ ਝੱਲਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

(65) ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, *CRM-M-14984 ਦੇ 2017 ਸਿਰਲੇਖ ਵਿੱਚ ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ* ਬਨਾਮ **ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ**, 25.5.2017 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰੀਜ਼ਾਈਡਿੰਗ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣਾ

ਹੋਵੇਗਾ।

(66) ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਯੂਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਯੂਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਨਿਆਂਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਰਿਪੋਰਟਰ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:— ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਲਜ਼ੇਬਾ